

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

для студентів

**Освітньої програми:
Рівня вищої освіти:
на здобуття освітнього ступеню:
за спеціальністю:
галузі знань:**

Психологія
першого (бакалаврського)
бакалавр
053 Психологія
05 Соціальні та поведінкові науки

Рівне – 2020

Робоча програма: Вікова та педагогічна психологія
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія

Розробник: к.психол.наук, доц.Терновик Н.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Голова _____ доц. Хом'як О.А.
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти першого
(бакалаврського)

доц. Мороз О.І. _____

© _____, 2020

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6/ 6 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 180/180 Кількість змістових модулів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Нормативна	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
		год. 40	год.16
		Практичні, семінарські	
		год. 48	год.12
		Самостійна робота	
		год. 92	152 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю 4-й семестр: іспит	

2. Мета та завдання курсу

Робоча програма навчальної дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Мета: забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ вікової та педагогічної психології; озброєння студентів знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; ознайомлення студентів із знаннями щодо закономірностей та особливостей навчання і виховання, а також здійснення практичної підготовки студентів для роботи з людьми різних вікових категорій.

Завдання: ознайомити студентів із теоретичними та методологічними основами вікової та педагогічної психології як науки на різних етапах її розвитку; висвітлити специфіку психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу, підходи до періодизації психічного розвитку особистості та основні психологічні закономірності процесу навчання та виховання; сприяти оволодінню понятійним апаратом науки, засвоїти стратегії та методи навчально-виховної роботи на кожному віковому етапі; навчити практично застосовувати різні концепції, методи та прийоми навчання та виховання з урахуванням психологічних закономірностей розвитку особистості в умовах навчально-виховного процесу та його цілей; сформувати відповідальне ставлення до ролі педагога, прагнення вдосконалювати свою педагогічну майстерність, підвищувати свої професійні вміння на основі систематичної роботи з науковою літературою та вивчення здобутків науки на сучасному етапі її розвитку. Знання, здобуті при вивченні курсу «Вікова та педагогічна психологія» є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних психологів.

Майбутні психологи навчатимуться:

- застосовувати отримані знання з вікової та педагогічної психології для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди, для створення умов, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини;
- враховувати в навчально-виховному процесі сензитивні періоди розвитку людини;
- враховувати вікові особливості дитини в психолого-педагогічній роботі;
- орієнтуватися в сучасних підходах та технологіях навчання знанням і поняттям, формування умінь і навичок;
- орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі;
- аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі;
- аналізувати сучасні погляди на вікові і психологічні закономірності процесів засвоєння знань та морально-етичних норм і принципів;
- постійно вдосконалювати свою професійну майстерність та педагогічні здібності.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні психологи **набувають таких програмних компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові, предметні компетентності).**

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну, студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно- комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Науково-методологічні засади вікової та педагогічної психології як науки

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової та педагогічної психології

Тема 1. Вікова та педагогічна психологія як наука. Предмет та завдання вікової та педагогічної психології. Зв'язок вікової та педагогічної психології із психологічними дисциплінами та іншими науками. Галузі вікової психології: дитяча психологія, психологія молодшого школяра, психологія підлітка, психологія ранньої юності, психологія дорослої людини, геронтопсихологія (психологія старості). Розділи педагогічної психології. Історія виникнення і розвитку вікової психології як науки та основні етапи становлення педагогічної психології. Методологічні принципи та методи вікової та педагогічної психології.

Література: основна [1, 3, 8, 17, 24] допоміжна [5, 7, 12, 21]

Тема 2. Теорії та періодизація психічного розвитку. Уявлення про психічний розвиток у роботах С. Холла (теорія рекапітуляції). Уявлення про психічний розвиток у роботах Дж. Локка (теорія «чистої дошки»). Класичний психоаналіз (ортодоксальний). Теорія та періодизація З. Фрейда. Теорія і періодизація Е. Еріксона (неопсихоаналіз). Біхевіоризм (Дж. Уотсон, Дж. Годфруа, К. Флейк-Хобсон, Б. Скіннер) про особливості розвитку дитини. Основні положення теорії соціального навічання. Три способи формування поведінки: позитивне і негативне підкріплення, покарання, відсутність підкріплення. Генетична психологія про закономірності розвитку інтелекту. Гуманістична психологія (К. Роджерс, А. Маслоу, В. Франкл, С. Сатір, Ш. Бюлер) про закономірності дитячого розвитку. Теорія та періодизація Ж. Піаже. Культурно-історична концепція Л. С. Виготського.

Література: основна [2, 5, 10, 11] допоміжна [6, 8, 14, 17]

Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки людини в онтогенезі. Поняття розвитку: форми, властивості, критерії та закони розвитку. Специфіка та показники психічного розвитку людини. Основні закономірності психічного розвитку дитини: нерівномірність, інтеграція психіки, пластичність і можливість компенсації. Біологічні та соціальні фактори психічного розвитку. Генотип та вроджені якості організму. Дозрівання як передумова психічного розвитку. Біогенетичний та соціогенетичний підходи до розвитку психіки дитини. Активність особистості як фактор психічного розвитку. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Навчання і розвиток: взаємозв'язок та взаємовплив. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку. Інтеріоризація та екстеріоризація як механізми розвитку в процесі навчання. Психічний розвиток та діяльність. Соціальна організована діяльність як основа психічного розвитку. Поняття провідної діяльності.

Література: основна [3, 4, 8, 12] допоміжна [5, 6, 13, 22]

Змістовий модуль 2. Психічний розвиток дитини на різних вікових етапах

Тема 4. Психологічні особливості розвитку дошкільника та молодшого школяра. Пренатальний період розвитку. Криза новонародженості. Соціальна ситуація розвитку новонародженого: дитина психологічно злита з матір'ю, єдність: “Дорослий → Дитина”. Основні новоутворення. Основне протиріччя: Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку немовляти. Соціальна ситуація розвитку: Розвиток форм спілкування протягом першого року. Основні новоутворення: Основне протиріччя віку. Криза першого року життя. Розвиток особистості дитини раннього віку. Криза 3-х років. Прояви. Динаміка. Значення. Соціальна ситуація віку. Загальна характеристика умов психічного розвитку в дошкільному віці, особливості розвитку видів діяльності і форм спілкування з дорослими і однолітками. Продуктивні види діяльності. Елементи праці і навчання. Їх роль у розвитку дошкільника. Новоутворення віку. Розвиток внутрішнього плану свідомості. Розвиток емоцій. Психологічна готовність до шкільного навчання. „Криза семи років”. Навчальна діяльність як провідна. Структура та загальні закономірності формування навчальної діяльності. Розвиток мотивів навчання. Формування системи ставлення до школи, вчителя, навчальних обов'язків. Новоутворення віку. Розвиток пізнавальних процесів та особистості дитини.

Література: основна [4, 9, 12, 16, 19] допоміжна [2, 7, 23]

Тема 5. Психологія підлітка та старшокласника. Особливості фізичного і фізіологічного розвитку підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Проблема провідної діяльності підлітка. Особливості навчальної діяльності підлітка. «Криза» в підлітковому періоді. Переорієнтація спілкування з дорослими на спілкування з ровесниками. Перебудова взаємин з дорослим. Формування життєвих цінностей. Становлення „Я” підлітка. Новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості, потреба в самореалізації та суспільному визнанні, прагнення до самоствердження, моральний характер самосвідомості, вміння підпорядковуватись нормам колективного життя. Акцентуації характеру. Новоутворення юнацького віку. Готовність до самовизначення. Розвиток самосвідомості і образу „Я”. Навчальна діяльність у юнацькому віці. Криза юнацького віку. Мрії та ідеали в юнацькому віці. Психологічні особливості вибору професії.

Література: основна [3, 8, 17, 18] допоміжна [5, 11, 19]

Змістовий модуль 3. Навчання і психічний розвиток

Тема 6. Навчання як умова розвитку особистості. Основні лінії психічного розвитку в процесі навчання й виховання. Типи навчання. Класифікація видів навчання. Поняття про учіння й учіння. Механізми й закони учіння. Зарубіжні та вітчизняні концепції учіння. Компоненти навчальної діяльності. Вікові особливості навчальності та їх діагностика.

Література: основна [1, 9, 16, 22] допоміжна [7, 9, 12, 18]

Тема 7. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя. Специфіка й структура педагогічної діяльності. Професійно значущі якості особистості вчителя. Сутність педагогічного спілкування, його функції. Особистість педагога як предмет психологічного дослідження.

Література: основна [3, 4, 8, 12] допоміжна [5, 6, 13, 22]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Науково-методологічні засади вікової та педагогічної психології як науки												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вікової та педагогічної психології												
Тема 1. Вікова та педагогічна психологія як наука	24	6	6			12	26	2	2			22
Тема 2. Теорії та періодизація психічного розвитку	24	6	6			12	24	2				22
Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки людини в онтогенезі	24	6	6			12	26	2	2			22
Тема 4. Психологічні особливості розвитку дошкільника та молодшого школяра	24	6	6			12	26	2	2			22
Тема 5. Психологія підлітка та старшокласника	28	6	8			14	26	2	2			22
Змістовий модуль 3. Навчання і психічний розвиток												
Тема 6. Навчання як умова розвитку особистості	28	6	8			14	26	2	2			22
Тема 7. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя	28	4	8			16	26	4	2			20
Усього годин	180	40	48			92	180	16	12			152

5.Теми практичних занять (48/12)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вікова та педагогічна психологія як наука	6/2
2	Теорії та періодизація психічного розвитку	6/-
3	Загальна характеристика розвитку психіки людини в онтогенезі	6/2
4	Психологічні особливості розвитку дошкільника та молодшого школяра	6/2
5	Психологія підлітка та старшокласника	8/2
6	Навчання як умова розвитку особистості	8/2
7	Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя	8/2
	Разом	48/12

5. Самостійна робота (92/152 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Психологічне консультування та психологічна корекція як методи вікової та педагогічної психології.	8	16
2	Психічні новоутворення в молодшому шкільному віці.	8	16
3	Основні тенденції психічного розвитку в учбовому процесі.	8	16
4	Зв'язок типів ставлення школяра до навчання із характером його мотивації і станом учбової діяльності.	8	16
5	Загальні соціальні інститути виховання: поняття та зміст.	8	16
6	Почуття дорослості як центральне новоутворення в підлітковому віці.	8	16
7	Комунікативна діяльність в підлітковому віці: перебудова взаємин з однолітками та дорослими.	8	16
8	Професійне самовизначення в ранній юності.	8	16
9	Проблема "важких" підлітків: причини та умови профілактики.	14	16
10	Формування інноваційної культури педагогів.	14	8
	Разом	92	152

6. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Психологічна сутність педагогічної діяльності.				
Тема 1. Вікова та педагогічна психологія як наука	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до	Експрес опитування, складання термінологічного словника, реферат	основна [1, 3, 8, 17, 24] допоміжна [5, 7, 12, 21]	10

	практичного заняття	«Внесок українських вчених у розвиток вікової та педагогічної психології».		
Тема 2. Теорії та періодизація психічного розвитку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, психологічне есе на тему «Сенситивні та критичні періоди в житті дитини».	основна [2, 5, 10, 11] допоміжна [6, 8, 14, 17]	10
Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки людини в онтогенезі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття;	Експрес опитування, складання термінологічного словника. Реферат / презентація «Роль спадковості у розвитку людини».	основна [3, 4, 8, 12] допоміжна [5, 6, 13, 22]	10
Тема 4. Психологічні особливості розвитку дошкільника та молодшого школяра	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, опрацювання методики;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, реферат / презентація «Завдання, загальна та спеціальні цілі сучасного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку». Написати рекомендації на тему : «Що повинні робити батьки, щоб розширити самостійність дитини при спілкуванні її з зовнішнім предметним світом?»	основна [4, 9, 12, 16, 19] допоміжна [2, 7, 23]	10
Тема 5. Психологія підлітка та старшокласника	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, психологічне есе на тему: «Виховання і формування соціальних установок старшокласника».	основна [3, 8, 17, 18] допоміжна [5, 11, 19]	10
Тема 6. Навчання як умова розвитку особистості	Вивчення лекційного матеріалу,	Експрес опитування, складання термінологічного	основна [1, 9, 16, 22] допоміжна	5

	підготовка до словника, реферат / практичного заняття презентація «Основні напрями реформи школи та завдання педагога із вдосконалення процесу навчання учнів».	[7, 9, 12, 18]	
Тема 7. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до словника, практичного заняття	Експрес опитування, складання термінологічного підготовки тестів, реферат / презентація «Педагогічні конфлікти: чинники, розвиток та шляхи подолання».	основна [3, 4, 8, 12] допоміжна [5, 6, 13, 22] 5

7. Індивідуальні завдання

1) підготовка реферативного повідомлення / презентації на тему (на вибір студента):

1. Становлення міжособистісних відносин на різних етапах онтогенезу.
2. Розвиток різних видів діяльності дитини до вступу в школу.
3. Розвиток пізнавальної сфери дитини до вступу в школу.
4. Розвиток особистості дитини до вступу в школу.
5. Психологічний портрет сучасного школяра.
6. Розвиток особистості на різних етапах шкільного дитинства.
7. Спілкування як чинник становлення підлітка та старшокласника.
8. Емоційне життя дитини на різних етапах шкільного дитинства.
9. Учбова діяльність школярів та розвиток інших видів діяльності впродовж їх навчання в школі.
10. Проблеми психічного розвитку підлітка у сучасних умовах.
11. Особистісне та професійне самовизначення в ранній юності.
12. Віковий розвиток дорослого: фактори і закономірності.
13. Основні теоретичні підходи до розуміння психічного розвитку людини впродовж дорослого життя.
14. Основні новоутворення дитячого та дорослого періоду життя: порівняльна характеристика.
15. Виховання через засоби масової інформації і культури.
16. Характеристика рівнів та типів наочності.
17. Особливості наочності в різні вікові періоди.
18. Взаємозв'язок наочності і дозрівання.
19. Оцінка ефективності процесу наочності.
20. Сучасні концепції наочності.
21. Психологічні проблеми розвивального навчання.
22. Спільне і відмінне в теоріях навчання у вітчизняних і зарубіжних авторів.
23. Формування позитивного ставлення школярів до навчання.
24. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.
25. Специфіка учбової діяльності шестирічок.
26. Психологічна структура учбової діяльності.
27. Педагогічні здібності, їх психологічна характеристика.

28. Психологічні основи педагогічної діяльності вчителя.

2) підготовка психодіагностичних методик (5-7) для роботи з педагогами.

8.Методи навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота, активне соціально-психологічне навчання); за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи; за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків; за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання.

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання. Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи.

9. Методи контролю

- Поточне тестування.
- Перевірка завдань самостійної роботи.
- Перевірка індивідуальної роботи.
- Поточний контроль.
- Семестрова форма контролю.

10. Питання до іспиту з курсу

1. Історія виникнення і розвитку вікової та педагогічної психології.
2. Основні напрями досліджень у вітчизняній віковій та педагогічній психології.
3. Проблема періодизація вікового розвитку у працях зарубіжних психологів.
4. Проблема періодизація вікового розвитку у працях вітчизняних психологів.
5. Аналіз біогенетичних і соціогенетичних теорій психічного розвитку.
6. Становлення міжособистісних відносин на різних етапах онтогенезу.
7. Розвиток різних видів діяльності дитини до вступу в школу.
8. Розвиток пізнавальної сфери дитини до вступу в школу.
9. Розвиток особистості дитини до вступу в школу.
10. Психологічний портрет сучасного школяра.
11. Розвиток особистості на різних етапах шкільного дитинства.
12. Спілкування як чинник становлення підлітка та старшокласника.
13. Емоційне життя дитини на різних етапах шкільного дитинства.
14. Учбова діяльність школярів та розвиток інших видів діяльності впродовж їх навчання в школі.
15. Проблеми психічного розвитку підлітка у сучасних умовах.
16. Особистісне та професійне самовизначення в ранній юності.
17. Віковий розвиток дорослого: фактори і закономірності.
18. Основні теоретичні підходи до розуміння психічного розвитку людини впродовж дорослого життя.
19. Основні новоутворення дитячого та дорослого періоду життя: порівняльна характеристика.

20. Проблема періодизації психічного розвитку дорослої людини.
21. Характеристика, умови запобігання і розв'язання криз дорослості.
22. Виховні впливи в період раннього дитинства.
23. Виховання самостійності і внутрішньої свободи дитини.
24. Фізичне виховання в ранньому віці.
25. Психологічні основи виховання відкритості в спілкуванні і довіри до людей у немовлят.
26. Дидактичні ігри і заняття з дітьми раннього віку.
27. Психодіагностична функція дитячих ігор.
28. Шляхи удосконалення дитячих ігор з метою збільшення їх виховного потенціалу.
29. Статеве виховання у підлітковому віці.
30. Особливості морального виховання молодших школярів.
31. Психолого-педагогічна корекція конфліктів у групах дітей та підлітків.
32. Психологічні основи самовиховання.
33. Виховання в спілкуванні з ровесниками та дорослими.
34. Виховання через засоби масової інформації і культури.
35. Характеристика рівнів та типів навчіння.
36. Особливості навчіння в різні вікові періоди.
37. Взаємозв'язок навчіння і дозрівання.
38. Оцінка ефективності процесу навчіння.
39. Сучасні концепції навчіння.
40. Психологічні проблеми розвивального навчання.
41. Спільне і відмінне в теоріях навчання у вітчизняних і зарубіжних авторів.
42. Формування позитивного ставлення школярів до навчання.
43. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.
44. Специфіка учбової діяльності шестирічок.
45. Психологічна структура учбової діяльності.
46. Педагогічні здібності, їх психологічна характеристика.
47. Характеристика уміння вчитися.
48. Психологічні основи педагогічної діяльності вчителя.
49. Способи активізації учбової діяльності школярів.
50. Формування прийомів учбової діяльності школярів.
51. Стилi педагогічного спілкування та їх ефективність.
52. Структура педагогічної діяльності: конструктивний, організаторський і комунікативний компоненти.
53. Функції педагогічної діяльності: інформаційна, розвиваюча, орієнтаційна, мобілізаційна, дослідницька.
54. Функції вчителя в організації учбово-виховного процесу.
55. Психологічні вимоги до особистості вчителя.
56. Індивідуальність педагога.
57. Педагогічні здібності: дидактичні, експресивні, перцептивні, організаторські, сугестивні.
58. Педагогічний такт і здібність до педагогічного спілкування.
59. Поняття педагогічного спілкування, його мета та завдання.
60. Взаємодія вчителя з учнями.
61. Стилi педагогічного керівництва.
62. Проблеми педагогічного спілкування.
63. Поняття про індивідуальний стиль педагогічної діяльності.
64. Ознаки стилю педагогічної діяльності.
65. Психологічні особливості педагогічного колективу.
66. Взаємостосунки вчителів. Ефективність діяльності педагогічного колективу.
67. Вимоги до вчителя в умовах науково-технічного і соціального прогресу.

- 68.Професіограма вчителя.
- 69.Поняття про педагогічну майстерність.
- 70.Шляхи формування педагогічної майстерності.
- 71.Значення прикладних знань у вдосконалюванні педагогічної майстерності.
- 72.Мова як інструмент передачі інформації і засіб виховного впливу.
- 73.Мова як засіб спілкування вчителя з учнями.
- 74.Способи комунікативного впливу на учнів.
- 75.Загальна характеристика переконання.
- 76.Розвиток творчих здібностей педагога.
- 77.Принципи педагогічного впливу: "закон руху колективу", "система перспективних ліній", "принцип паралельної дії".
- 78.Педагогічна техніка як форма організації поведінки педагога.
- 79.Педагогічна цілеспрямованість та зовнішній вигляд педагога.
- 80.Керівництво пізнавальною діяльністю учнів на уроці.
- 81.Вимоги до різних форм роботи на уроці: лекції, уроки-семінари, уроки-диспути.
- 82.Культура педагогічної праці педагога на уроці.
- 83.Комплексний підхід до виховання школярів.
- 84.Технологічна підсистема в майстерності вихователя.
- 85.Підсистема взаємостосунків у майстерності виховання.
- 86.Робота із "важкими" дітьми.
- 87.Розробка плану індивідуальної роботи з "важкими" дітьми.
- 88.Планування системи виховної роботи в класі.
- 89.Відображення психічних, вікових і індивідуальних особливостей школярів у виховній роботі педагога.
- 90.Врахування результатів виховання і показники рівня вихованості учнів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, самостійна робота, індивідуальна робота							Підсум- ковий контроль / іспит	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2		Змістовий модуль №3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
10	10	10	10	10	5	5		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю	не зараховано з

		повторного складання	можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методична література:

1. Підручники.
2. Роздатковий матеріал. Психокорекційні ситуації, вправи, тренінги.
3. Мультимедійні засоби. Презентації.

13. Рекомендована література

13.1.Базова

1. Бараболя, Л. В. Педагогічний ринг "Педагогічна творчість. У чому її суть?" / Л. В. Бараболя // Географія : наук.-метод. журн. – 2013. – № 15/16. – С. 43–48.
2. Бочелюк В. Й., Зарицька В. В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2007. 248 с.
3. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Основи психології і педагогіки: навч.пос. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 256-374.
4. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб./ О.В.Скрипченко., Л.В.Долинська., З.В.Огороднійчук. та ін. –К: Просвіта. - 416с.- 2013.
5. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб./ О.В.Скрипченко., Л.В.Долинська., Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. Посібник /Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. — 2-е вид., випр. та доп. — Харків: „ОВС”, 2002.— 400с.
6. Власова О. І. Педагогічна психологія: [Навч. посібник.] / О. І. Власова. Київ: Либідь, 2005.- 400с.
7. Возрастная и педагогическая психология: хрестоматия: [учеб. пособие] для студ. высш. учеб. заведений / сост.: И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. 5-е изд., стер. Москва: Академия. – 2008. 368 с.
8. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. – 576 с.
9. Галіцина, Л. 10 законів успіху : організаційно-психологічна гра / Л. Галіцина // Управління освітою. – 2011. – № 16, серпень. – С. 13–16.
10. Д'ячкова Т.В. Педагогіка професійно-технічної освіти: Навчальний посібник. – Херсон: Айлант. – 2003. – 476 с.
11. Іваній О. М. Організаційні засади формування правової компетентності майбутнього вчителя / О. М. Іваній // Вища освіта України. – 2011. – № 3. – С. 39–44.
12. Задіранова, Г. В. Тренінг формування професійної успішності майбутніх педагогів / Г. В. Задіранова // Практична психологія та соціальна робота. – 2012.
13. Запорожцева, Ю. Тренінги для і про педагогів / Ю. Запорожцева // Управління освітою. – 2011. – № 24, грудень. – С. 14-15.
14. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ: Центр навч. л-ри. – 2005. 128 с.
15. Лекції з педагогічної психології: навчальний посібник / М. М. Заброцький, Ю. Г. Шапошникова. Херсон: Грінь.– 2017. – 144 с.
16. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навчальний посібник / Т. М.Лисянська. Київ: Каравела. – 2012. – 248 с.
17. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: практикум: [Навч. посібник] /Т.М Лисянська. Київ: Каравела – 2009. – 128с.

18. Управління освітою. – 2012. – № 2, січень. – С. 10–12. – Вкладка: Психологія управління.
19. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: „ОВС”, 2002. – 400 с.
20. Павелків Р. В. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, М. М.Заброцький. Рівне. – 2003.– 297 с.
21. Педагогіка: Навчальний посібник. – Харків: ТОВ „Одіссей”, 2003. – 352 с.
22. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – 2-е вид., випр. і доп. – Вінниця: „Книга – Вега”, 2003. – 416с.
23. Педагогічна психологія: навч. посіб./ О. П. Сергєєнкова та ін. Київ:ЦУЛ. – 2012.– 168 с.
24. Педагогічна психологія: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд. Л. В.Долинська. Київ: Каравелла. – 2014. – 368 с.
25. Подоляк Л. Г. Основи педагогічної психології (психологія виховання) [Навч. посібник] / Л. Г. Подоляк, О. П. Главник. Київ: Главник. – 2006. – 112с.
26. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення): Навч.-метод посібник. / В. М.Поліщук. Суми: ВТД «Університетська книга». – 2004. – 330с.
27. Прасол Д. В., Литвиненко І. С. Вікова та педагогічна психологія: мультимедійний навчально-методичний посібник. Миколаїв: Арнекс. – 2016. –150 с.
28. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч.посіб. Київ: Академвидав. – 2007. – 424 с.
29. Сиротенко Г.О. Шляхи оновлення освіти. Науково-методичний аспект: Інформаційно-методичний збірник. – Х.: Видав. гр. „Основа”, 2003. – 96с.
30. Соловей М.І., Спіцин Є.С., Кудіна В.В. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання: Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – 377с.
31. Сергєєнкова О.. Педагогічна психологія. Навчальний посібник / Сергєєнкова О., Столярчук О., Коханова О.. Київ: Центр учбової літератури. – 2012. – 168 с.
32. Степанов О. М. Педагогічна психологія: навч. посіб/ О. М. Степанов.Київ: Академвидав. – 2011.– 416 с.
33. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання – Прес, 2003. – 700 с.
34. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академвидав, 2003. – 528 с.
35. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 358 с.
36. Alm D. On the reasonableness of moral judgments / D. Alm // Social theory a practice. – Tallahassce, 2000. – V. 26. – №2. – P. 251-277.
37. Bell B. S., Wiechmann D., Ryan A. M. Consequences of organizational justice expectations in a selecnon system / B.S. Bell, D. Wiechmann, A.M.Ryan//Journal of Applied Psychology. – 2006. – V. 91. – P. 455-466.
38. De Cremer D., Ruiter R.A.G. Emotional reactions toward procedural fairness as a function of negative information / D. De Cremer, R.A.G. Ruiter // The Jornal of Social Psychology. – 2003. – V. 143. – P. 793-795.
39. Maes J., Kals E. Justice beliefs in school: distinguishing ultimate and immanent justice / J.Maes J., E. Kals // Social Justice Research. – 2002. – V. 15. – P. 227–244.
40. Skitka L.J. Of different minds: an accessible identity model of justice reasoning / L.J. Skitka // Personality and Social Psychology Review. – 2003.– V. 28.– P. 286-297.

13.2 Допоміжна

1. Анцупов А. Я. Профілактика конфліктів в школьному колективі / Анатолій Яковлевич Анцупов – М.: Владос, 2003. – 208с.

2. Бех І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. Кн.1: Особистісно орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади : Навч.-метод.видання / Іван Дмитрович Бех – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. Кн.2 : Особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади : Навч.-метод. посібник / Іван Дмитрович Бех – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / уклад.: О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007 – 418 с.
5. Власова О. І. Педагогічна психологія : Навч.посібник / Олена Іванівна Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
6. Возрастная и педагогическая психология / М. В. Гамезо, Е. А. Петрова, Л. М. Орлова / Под ред. М. В. Гамезо. – М.: Педагогическое общество России, 2003. – 512 с.
7. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
8. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий. / Евгений Павлович Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 701с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
9. Молодцова Н. Г. Практикум по педагогической психологии / Наталья Геннадьевна Молодцова – СПб.: Питер, 2009. – 208 с.: ил. – (Серия «Практикум»).
10. Нестерова О. В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных конспектах: учеб.пособие для вузов / О. В. Нестерова. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 112 с.
11. Педагогическая психология : Хрестоматія / Сост. В. Н. Карандашев, Н. В. Носова, О. Н. Щепелина. – СПб.: Питер, 2006. – 412 с.: ил.- (Серия «Хрестоматия»).
12. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення) : Навчально-методичний посібник / Валерій Миколайович Поліщук – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 330 с.
13. Савенков А. И. Одаренный ребенок дома и в школе. / Александр Ильич Савенков. – Екатеринбург: У-Фактория, 2004. – 272 с.
14. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / Мирослав Васильович Савчин. – К.: Академвидав, 2007. – 481с.: іл. – (Серія Альма матер).
15. Сарычев С. В. Педагогическая психология. Краткий курс / С. В. Сарычев, И. Н. Логвинов – СПб.: Питер, 2006. – 224 с.: ил. – (Серия «Краткий курс»).
16. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посібник / В. А. Семиченко. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.
17. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій : гендерні аспекти / За наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової – К.: Міленіум, 2006. – 368 с.
18. Тализина Н. Ф. Практикум по педагогической психологии / Нина Федоровна Тализина – М.: Академия, 2002. – 192 с.
19. Stahl T., Vermunt R., Ellemers N. Reaction to outgroup authorities' decisions: the role of expected bias, procedural fairness and outcome favorability /T. Stahl, R. Vermunt, N. Ellemers // Group Processes & Intergroup Relations. – 2008. – V. II. – P. 281-299.
20. Tropp L.R. The psychological impact of prejudice: implications for intergroup con tact / L.R. Tropp // Group Processes & Intergroup Relations. – 2003. – V. 6. – P. 131-149.
21. Tyler T.R. Procedural justice, identity and deference to the law: what shapes rule-following in a period of transition? / T.R. Tyler // Australian Journal of Psychology. – 2009. – V. 61. – P. 32-39.
22. Tyler T.R. Restorative justice and procedural justice: dealing with rule breaking / T.R. Tyler // Journal of Social Issues. – 2006. – V. 62. – P. 307-326.
23. Tyler T.R. The psychology of procedural justice: a test of the group-value model / T.R. Tyler // Journal of Personality and Social Psychology. – 1989. – V. 57. – P. 830-838.

24. Wenzel M. Justice and identity: the significance of inclusion for perceptions of entitlement and the justice motive / M. Wenzel // Personality and Social Psychology Bulletin. – 2000. – V. 26. – P. 157-176.

Словники і довідники:

1. Словник-довідник психолога-консультанта/укл.:Н.В. Гаркавенко, Я.В. Чапрак, С.К. Шандрук, І.І. Солійчук/ Наук. ред. В.Г. Панок .- Чернівці, «Рута», 2010.- 200 с.

Перелік фахових періодичних видань рекомендованих для використання в практичній діяльності спеціалістів практичних психологів

- ✓ 23316 - газета "Психолог"
- ✓ 37648 - газета "Психолог дошкілля"
- ✓ 91815 - газета "Соціальний педагог"
- ✓ 90224 - газета "Дефектолог"
- ✓ 23677 - "Психолог. Бібліотека"
- ✓ 91491 - "Психолог. Комплект книжок для психолога. Шкільний світ.
- ✓ 2005-2007" 74064 - журнал "Практична психологія та соціальна робота" 74016 - журнал "Обдарована дитина"

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. [www .center- psyholog. org .ua](http://www.center-psyholog.org.ua)
2. <https://www.megu.edu.ua/uk/biblioteka/osvitni-portaly/>
3. <http://psychology-online.net/>
4. http://lib.prometey.org/?sub_id=34
5. http://www.twirpx.com/files/#files_psychology
6. <http://www.metod-kopilka.ru/shkolnomupsihologu.html>
7. <http://test.vin.com.ua/>
8. <http://studme.com.ua/psihologiya/default.htm>
9. <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/normatyvno-pravova-baza/>